

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Рівненський відділ Українського географічного товариства
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ, ГЕОГРАФІЯ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
Рівненського відділу Українського географічного товариства
і кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Національного університету водного господарства
та природокористування

Рівне – 2026

УДК 338.48:640.4 (063)

Туризм, рекреація, географія та готельно-ресторанна справа в контексті сталого розвитку : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, 9–10 квітня 2026 р.) / редкол.: проф. Мошинський В. С. (голов. ред.), Савіна Н. Б., Коротун С. І. та ін. [Електронне видання]. – Рівне : НУВГП, 2026. – 273 с.

ISBN

Редакційна колегія:

Головний редактор:

Мошинський В. С., д.с.-г.н., проф., ректор НУВГП (м. Рівне);

Співголови редакційної колегії:

Савіна Н. Б., д.е.н., проф., проректор НУВГП (м. Рівне);

Коротун С. І., к.геогр.н., доцент, зав. кафедри ТГРС НУВГП, Голова Рівненського відділу УГТ (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Конарівська О.Б., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Редакційна колегія:

Джинджоян В. В., д.е.н., проф. (ДГУ, м. Дніпро);

Калько А. Д., д.геогр.н., проф., член Президії Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Коротун О. П., к.е.н., доцент, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Мартинюк В. О., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (РДГУ, м. Рівне);

Прищеп А. М., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Скорина Т. М., к.е.н., член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне);

Опанашук Ю. Я., к.е.н., доцент, Голова готельних об'єднань та готелів міст України (м. Київ);

Ставська Ю. В. к.е.н., доцент (ВНАУ, м. Вінниця);

Яроменко О. В., к.геогр.н., доцент, член Президії Рівненського відділу УГТ (МЕГУ, м. Рівне).

Секретар:

Яковишина М. С., старший викладач, член Рівненського відділу УГТ (НУВГП, м. Рівне).

Рецензенти:

Льбін Л. В., д.геогр.н., проф. (ВНУ, м. Луцьк);

Клименко М. О., д.с.-г.н., проф. (НУВГП, м. Рівне);

Тарасюк Г. М., д.е.н., проф. (ДУЖП, м. Житомир).

Рекомендовано Вченою Радою

Національного університету водного господарства та природокористування.

Протокол № 5 від 29.05.2026 р.

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імені, статистичних матеріалів та інших відомостей.

ISBN

© Колектив авторів, 2026

© Національний університет водного
господарства та природокористування, 2026

12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення: 22.03.2026 р.). 5. Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства : наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002 р. № 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02#Text> (дата звернення: 22.03.2026 р.). 6. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. Київ : Держспоживстандарт України, 2004. 18 с. 7. Архіпов В. В. Організація ресторанного господарства : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 280 с. 8. Мазаракі А. А., Пересічний М. І., Шаповал С. Л. Організація обслуговування у закладах ресторанного господарства : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 340 с. 9. Instagram-сторінка ресторану Limeon Restaurant. URL: <https://www.instagram.com/limeon.restaurant/> (дата звернення: 22.03.2026 р.) (Instagram).

УДК 338.48:005.35:330.34

Мацука В.М., к.е.н., доцент,
Маріупольський державний університет, м. Київ, Україна

СТЕЙКХОЛДЕР-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У публікації досліджено стейкхолдер-орієнтований підхід до управління сталим розвитком туризму на засадах соціальної відповідальності. Обґрунтовано необхідність переходу до інтегрованих моделей управління, що враховують інтереси всіх зацікавлених сторін. Визначено роль соціальної відповідальності у забезпеченні балансу між економічними, соціальними та екологічними цілями. Доведено, що поєднання цих підходів підвищує ефективність галузі, її резильєнтність і сприяє сталому розвитку. Окреслено перспективи цифровізації та впровадження ESG-підходів у туризмі.

Ключові слова: сталий розвиток туризму, стейкхолдер-орієнтований підхід, соціальна відповідальність, ESG, туристичні дестинації, управління туризмом, резильєнтність, інклюзивність.

The publication examines the stakeholder-oriented approach to sustainable tourism management based on the principles of social responsibility. It substantiates the need to transition to integrated management models that take into account the interests of all stakeholders. The role of social responsibility in ensuring a balance between economic, social, and environmental goals is determined. It is proven that the combination of these approaches enhances the efficiency of the tourism sector, strengthens its resilience, and contributes to sustainable development. Prospects for digitalization and the implementation of ESG approaches in tourism are outlined.

Keywords: sustainable tourism development, stakeholder-oriented approach, social responsibility, ESG, tourist destinations, tourism management, resilience, inclusiveness.

У сучасних умовах трансформації світової економіки туристична галузь дедалі більше орієнтується на принципи сталого розвитку, що передбачають досягнення балансу між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та екологічною безпекою. Традиційні підходи до управління туризмом, які були зосереджені переважно на максимізації прибутку та зростанні туристичних потоків, поступово поступаються місцем новим управлінським концепціям, серед яких особливе місце займає стейкхолдер-орієнтований підхід. Його сутність полягає у врахуванні інтересів усіх зацікавлених сторін, що взаємодіють у межах туристичної системи, а також у забезпеченні їх узгодженості в процесі прийняття управлінських рішень.

Сталий розвиток туризму неможливий без активного залучення ключових стейкхолдерів, до яких належать туристи, місцеві громади, суб'єкти господарювання, органи державної влади, громадські організації та екологічні інституції. Кожна з цих груп має власні інтереси, які не завжди збігаються, що обумовлює необхідність формування ефективних механізмів їх гармонізації. Саме в цьому контексті соціальна відповідальність виступає як інтегруючий елемент управління, що сприяє досягненню компромісу між економічними, соціальними та екологічними цілями розвитку туризму [1;2].

Соціальна відповідальність у туризмі передбачає добровільне впровадження суб'єктами господарювання та органами управління практик, спрямованих на підвищення добробуту суспільства, збереження культурної спадщини та мінімізацію негативного впливу на довкілля. Вона охоплює широкий спектр заходів, включаючи підтримку місцевих громад, створення робочих місць, розвиток інклюзивного туризму, дотримання етичних стандартів ведення бізнесу та забезпечення доступності туристичних послуг для різних соціальних груп [3].

У сучасній науковій парадигмі стейкхолдер-орієнтований підхід розглядається як ключовий інструмент реалізації принципів соціальної відповідальності у сфері туризму. Його застосування передбачає ідентифікацію всіх зацікавлених сторін, аналіз їх впливу на розвиток туристичної дестинації, визначення пріоритетів взаємодії та формування партнерських відносин. Важливим аспектом є також забезпечення прозорості управлінських процесів та залучення стейкхолдерів до прийняття стратегічних рішень [4].

Практичне значення такого підходу підтверджується успішними кейсами з міжнародного досвіду. Зокрема, у місті Барселона було впроваджено модель управління туризмом, що базується на активній участі місцевих жителів у процесі планування туристичної політики. Через механізми громадських консультацій та обмеження надмірного туристичного навантаження вдалося знизити соціальну напругу та забезпечити більш збалансований розвиток дестинації. Такий підхід дозволив не лише підвищити якість життя місцевого населення, але й зберегти привабливість міста для туристів [5].

Іншим прикладом є розвиток сталого туризму в регіоні Південний Тіроль, де впроваджено комплексну систему взаємодії між бізнесом, владою та громадами. У цьому регіоні активно застосовуються принципи екологічної відповідальності, зокрема обмеження використання автомобільного транспорту, розвиток екологічно чистих видів перевезень та підтримка локального виробництва. Важливу роль відіграє також просування місцевих продуктів і традицій, що сприяє збереженню культурної ідентичності та підвищенню економічної стійкості регіону [6].

У контексті соціальної відповідальності варто також розглянути досвід Коста-Рика, яка є одним із світових лідерів у сфері екотуризму. Державна політика цієї країни спрямована на збереження біорізноманіття та підтримку місцевих громад. Туристичні підприємства зобов'язані дотримуватися суворих екологічних стандартів, а частина доходів від туризму спрямовується на розвиток соціальної інфраструктури. Такий підхід дозволив забезпечити високий рівень сталості туристичної галузі та сформувати позитивний міжнародний імідж країни.

Актуальність стейкхолдер-орієнтованого підходу особливо зростає в умовах кризових явищ та глобальної нестабільності. Туристична галузь є однією з найбільш вразливих до зовнішніх шоків, що вимагає підвищення її резильєнтності. У цьому контексті важливим є формування гнучких управлінських механізмів, здатних швидко адаптуватися до змін та враховувати інтереси різних груп стейкхолдерів.

В українських реаліях питання сталого розвитку туризму набуває особливого значення у зв'язку з необхідністю відновлення економіки, соціальної інфраструктури та підвищення якості життя населення в умовах післякризового та воєнного відновлення. Туризм розглядається не лише як джерело доходів, але й як інструмент регіонального розвитку, соціальної інтеграції та збереження культурної спадщини [7;8].

Важливу роль у цьому процесі відіграють територіальні громади, які виступають ключовими стейкхолдерами у сфері туризму. Саме на рівні громад відбувається безпосереднє управління туристичними ресурсами, формування локальних стратегій розвитку та взаємодія з бізнесом і органами влади. Активне залучення громад до процесів прийняття управлінських рішень сприяє підвищенню прозорості, ефективності та адаптивності туристичної політики.

Розвиток локальних ініціатив, зокрема у сфері зеленого, сільського, культурного та подієвого туризму, створює додаткові можливості для диверсифікації економіки громад. Підтримка малого та середнього бізнесу, включаючи сімейні підприємства, ремісничі виробництва та креативні індустрії, забезпечує створення нових робочих місць і стимулює підприємницьку активність [9;10].

Крім того, важливим є впровадження принципів соціальної відповідальності та партнерства між усіма зацікавленими сторонами – владою, бізнесом, громадськістю та туристами. Такий підхід дозволяє досягти балансу між економічними вигодами, соціальними потребами та екологічними обмеженнями, що є основою сталого розвитку [11]. Таким чином, стейкхолдер-орієнтований підхід у поєднанні з принципами соціальної відповідальності формує нову парадигму управління туризмом, що базується на партнерстві, інклюзивності та довгостроковій орієнтації розвитку. Його впровадження дозволяє не лише підвищити ефективність управління туристичними дестинаціями, але й забезпечити їх конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою інструментів цифрового управління, інтеграцією ESG-підходів та вдосконаленням механізмів взаємодії між стейкхолдерами. Особливої уваги потребує питання оцінки ефективності соціально відповідального управління туризмом, що відкриває нові можливості для наукових досліджень та практичного застосування отриманих результатів.

Список використаних джерел: 1. Мацука В.М. Інвестування у сталий розвиток. Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 159 (спецвипуск). Ч.1 К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Навчально-науковий інститут міжнародних відносин, 2024. С.44-46. URL: https://www.iir.edu.ua/sites/default/files/2024-10/%D0%90%D0%9F%D0%9C%D0%92_159_%D0%A1%D0%9F%D0%95%D0%A6%D0%92%D0%98%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9A_%D0%A71.pdf#page=44 (дата звернення: 27.03.2026).

2. Соловій І.П., Адамовський О.М., Дубовіч І.А. Сталий туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. Економіка та суспільство. 2023. №50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79> (дата звернення: 27.03.2026). 3. Нор В.В. Роль інформаційної прозорості в управлінні

економічною безпекою підприємств: стейкхолдер-орієнтований підхід. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2024. № 31. С. 45-50. URL: <https://ev.fim.kpi.ua/article/view/324393/314484> (дата звернення: 27.03.2026). 4. Горіна Г. О. Сталій розвиток туризму: стратегічні настанови та практики управління. Торгівля і ринок України. 2024. №1(53). URL: <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2023-53-1-52-63> (дата звернення: 27.03.2026). 5. Атаманчук З. А. Туризм в Європейському Союзі задля сталого розвитку. Економіка і організація управління. 2024. №2(54). С.191-202. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.2.18>. (дата звернення: 27.03.2026). 6. Monazzam A., Nilsson F. The role of sustainability reporting in strategic management. Journal of Applied Accounting Research. 2025. №26(4). P. 811-828. URL: <https://doi.org/10.1108/JAAR-04-2024-0155> (дата звернення: 27.03.2026). 7. Мацука В.М. Сучасні тенденції розвитку туристичного бізнесу в регіонах України. Проблеми економіки. 2021. №3 (49). С. 56-64. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-56-64> 3 (дата звернення: 27.03.2026). 8. Любченко В.В. Роль туризму у сталому розвитку в Україні: виклики та можливості для економіки. Економіка та суспільство. 2023. №57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-59> (дата звернення: 27.03.2026). 9. Matsuka V., Horbashevska M. Competition of tourist regions: theoretical approaches, methods, and assessment indicators. Грани історії: зб. наук. праць. Дніпро: ЛІРА, 2023. Вип. 5 (13). С. 81-90. URL: [https://doi.org/10.61655/2708-1249.5\(13\).2023.81-90](https://doi.org/10.61655/2708-1249.5(13).2023.81-90) (дата звернення: 27.03.2026). 10. Лисюк Т.В, Семенюк О.Ю. Сталій розвиток у сфері туризму і рекреації: інноваційні технології та екологічні підходи. Економіка та суспільство. 2025. №73. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-28> (дата звернення: 27.03.2026). 11. United Nations World Tourism Organization. Measuring the Sustainability of Tourism (MST). URL: <https://www.untourism.int/tourism-statistics/measuring-sustainability-tourism> (дата звернення: 27.03.2026).

УДК 338.48:331.108.2

Прилуцький А.М., к.е.н., доцент
Наумова О.В., студ. 4 курсу спец. «Туризм»,
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ: ВИКЛИКИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЕФЕКТИВНОСТІ

У тезах розглянуто особливості управління персоналом у туристичній сфері в умовах сучасних викликів і трансформацій ринку. Висвітлено роль людського капіталу у забезпеченні ефективності діяльності підприємств, проаналізовано сучасні підходи до рекрутингу, мотивації та розвитку персоналу. Окреслено ключові вимоги до фахівців туристичної галузі,